

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหลักการสันสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

โดย : นายฉันทน อินทนนท์

ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรกฤษณ์ ควรพจน์ ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ กรรมการ

ปีการศึกษา : 2540

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิตามกฎหมายที่มีอยู่เหนือสิ่งต่างๆ ที่เป็นผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ผู้ทรงสิทธิมีสิทธิกีดกันมิให้บุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้น การให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจึงมีลักษณะเป็นการกีดกันทางการค้า และทำให้ผู้ทรงสิทธิมีอำนาจผูกขาดเหนือผลิตภัณฑ์ภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นทั้งหมด การที่สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีลักษณะเป็นการสร้างอำนาจผูกขาดเช่นนี้จึงทำให้บุคคลภายนอกไม่สามารถแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่เหนือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้โดยปราศจากความยินยอมของผู้ทรงสิทธิแม้ผลิตภัณฑ์นั้นจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ทรงสิทธิได้นำออกจำหน่ายหรือให้ความยินยอมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้นก็ตาม กฎหมายของนานาประเทศจึงต้องมีบทบัญญัติหรือแนวคำพิพากษาของศาลในการจำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิไว้เพื่อให้บุคคลภายนอกสามารถใช้หรือนำผลิตภัณฑ์นั้นออกจำหน่ายต่อไปได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากผู้ทรงสิทธิ โดยกฎหมายของบางประเทศถือว่า เมื่อผู้ทรงสิทธิได้จำหน่ายหรือให้ความยินยอมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว ย่อมเป็นการแสดงว่าผู้ทรงสิทธิได้อนุญาตให้ผู้ซื้อหรือบุคคลที่สามแสวงหาประโยชน์

จากทรัพย์สินทางปัญญานั้นได้โดยปริยาย นักกฎหมายคอมมอนลอว์เรียกหลักการนี้ว่า “ทฤษฎีการอนุญาตโดยปริยาย” แต่กฎหมายของบางประเทศถือว่าเมื่อผู้ทรงสิทธิได้จำหน่ายหรือให้ความยินยอมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่เหนือผลิตภัณฑ์นั้นย่อมระงับสิ้นไป ผู้ซื้อหรือบุคคลที่สามารถแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญานั้นได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิด เพราะสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่เหนือผลิตภัณฑ์นั้นได้ระงับสิ้นไปแล้ว หลักกฎหมายนี้เรียกว่า “หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา”

แม้ว่าทฤษฎีการอนุญาตโดยปริยายและหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะได้รับการยอมรับในกฎหมายของนานาประเทศว่า หากไม่มีหลักการเช่นนี้จะทำให้การแสวงหาประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิในทุกกรณี แต่โดยส่วนใหญ่หลักการเช่นนี้จะถูกจำกัดให้ มีผลเฉพาะเมื่อมีการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายในประเทศที่ให้ความคุ้มครองสิทธิ นั้นเท่านั้น แต่หากผลิตภัณฑ์นั้นได้ถูกวางจำหน่ายในต่างประเทศ ไม่ว่าจะโดยผู้ทรงสิทธิเอง หรือโดยวิสาหกิจที่มีความสัมพันธ์กับผู้ทรงสิทธิ ผู้ทรงสิทธิก็ยังคงมีสิทธิในการกีดกัน การนำเข้าผลิตภัณฑ์นั้นได้

อย่างไรก็ดี ประเทศที่พัฒนาแล้วบางประเทศและประเทศที่มีการรวมตัวทาง เศรษฐกิจเป็นตลาดร่วมอย่างสหภาพยุโรปได้สังเกตเห็นว่า การจำกัดของเขตของหลักการ สิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้มีผลเฉพาะในประเทศที่มีการวางจำหน่ายครั้งแรกจะ ทำให้ผู้ทรงสิทธิสามารถกำหนดราคา ปริมาณ หรือคุณภาพของสินค้าในตลาดของ แต่ละประเทศให้มีความแตกต่างกันเพื่อเป็นการแบ่งปันตลาด และควบคุมการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้ทั้งหมด ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะ เป็นอุปสรรคต่อการค้าเสรี ประเทศเหล่านี้จึงได้ขยายขอบเขตของหลักการสิ้นสิทธิใน ทรัพย์สินทางปัญญาออกไป โดยถือว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นจะระงับสิ้นไป ด้วย แม้ว่าการจำหน่ายครั้งแรกนั้นจะได้กระทำนอกดินแดนของประเทศที่ให้ความ คุ้มครองก็ตาม

ในการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade) หรือที่เรียกว่าข้อตกลงแกตต์ (GATT) นั้น แม้จะมีสาระของการเจรจาเพื่อลดหรือยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มีอยู่ทั้งหมดออกไปก็ตาม แต่ข้อตกลงแกตต์ก็ได้ยกเว้นมิให้ถือว่าการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นมาตรการกีดกันทางการค้า ประเทศภาคีจึงสามารถบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในทางที่เป็นอุปสรรคทางการค้าเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ทรงสิทธิได้ ส่วนข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้ารวมทั้งการค้าสินค้าปลอมแปลง (The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) หรือที่เรียกว่าข้อตกลงทริปส์ (TRIPs) ก็ได้มีบทสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ประเทศภาคีจึงสามารถกำหนดขอบเขตที่เหมาะสมของการบังคับใช้หลักการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างเสรี

สำหรับประเทศไทยไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและไม่มีคำพิพากษาของศาลวางแนวบรรทัดฐานไว้โดยตรง ศาลได้นำหลักกฎหมายละเมิดมาบังคับใช้ในการวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการนำเข้าซ้อน ซึ่งศาลได้รับรองสิทธิของผู้ทรงสิทธิในการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญานั้นแต่เพียงผู้เดียวนั้น และผู้ทรงสิทธิสามารถที่จะขัดขวางการนำเข้าซ้อนได้ แม้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่แท้จริงซึ่งผู้ทรงสิทธิได้นำออกวางจำหน่ายในต่างประเทศก็ตาม

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายและแนวคำพิพากษาศาลไทย อาจสรุปได้ว่าหากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยได้นำหลักการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานอกประเทศมาใช้บังคับ และเปิดโอกาสให้มีการนำเข้าซ้อนผลิตภัณฑ์ภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้นั้น จะทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีมากยิ่งขึ้นอันเป็นผลดีต่อผู้บริโภค เพราะสินค้าในประเทศไทยจะ

ต้องมีราคาลดลง และทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น
ทั้งจะเป็นการควบคุมมิให้ผู้ทรงสิทธิใช้ทรัพย์สินทางปัญญานั้นในการแบ่งปันตลาดและ
สร้างอำนาจผูกขาดในตลาดสินค้านั้น